

POSTANOWIENIE

Dnia 10 kwietnia 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Krzysztof Pietrzykowski
(przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Antoni Górski

SSN Krzysztof Strzelczyk

Protokolant Hanna Kamińska

w sprawie z wniosku Korporacji Energetycznej SA w Z.
przy uczestnictwie Z. Z.
przy udziale Rzecznika Praw Obywatelskich
o stwierdzenie zasiedzenia służebności gruntowej,
po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej
w dniu 10 kwietnia 2008 r.,
skargi kasacyjnej Rzecznika Praw Obywatelskich
od postanowienia Sądu Okręgowego w L.
z dnia 12 kwietnia 2007 r., sygn. akt [...],

- 1. uchyla zaskarżone postanowienie oraz postanowienie Sądu Rejonowego we W. z dnia 30 stycznia 2007 roku, sygn. akt [...] i wniosek oddala;**
- 2. zasądza od wnioskodawcy na rzecz uczestnika kwotę 200 (dwieście) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania.**

Uzasadnienie

Sąd Rejonowy we W. postanowieniem z dnia 30 stycznia 2007 r. stwierdził, że wnioskodawca - Korporacja Energetyczna S.A. w Z. nabyła z dniem 28 kwietnia 2002 r. przez zasiedzenie służebność gruntową posadowienia, przeprowadzenia i dostępu w celu eksploatacji, konserwacji i modernizacji linii średniego napięcia, odgałęzienia od stacji N. 1 i 2, na działce nr 43/2 położonej w miejscowości N., gmina S., stanowiącej własność uczestnika postępowania Z. Z., objętej księgą wieczystą KW nr [...], na rzecz działki oznaczonej numerem 1199, o powierzchni 12925 m², będącej w użytkowaniu wieczystym wnioskodawcy, położonej we W. przy ul. S., objętej księgą wieczystą KW nr [...]. Sąd Rejonowy ustalił, że wnioskodawca jest właścicielem linii średniego napięcia znajdującej się na działce nr 43/2, nad którą przebiegają przewody linii średniego napięcia oraz znajdują się na niej dwa pojedyncze słupy przelotowe. Linia średniego napięcia przechodząca przez działkę uczestnika została wybudowana w 1972 r., gdy właścicielami działki nr 43/2, wchodzącej w skład gospodarstwa rolnego, byli rodzice uczestnika – K. i J. Z. Rodzice uczestnika przekazali gospodarstwo rolne wraz z rzeczoną działką na rzecz Skarbu Państwa w zamian za rentę. Uczestnik postępowania Z. Z. nabył na własność rzeczoną działkę na podstawie umowy sprzedaży zawartej dnia 20 sierpnia 1999 r. Linia średniego napięcia stanowi element sieci energetycznej będącej własnością wnioskodawcy, który od dnia jej podłączenia do chwili obecnej prowadzi jej eksploatację i utrzymuje sprawność techniczną, dokonuje oceny stanu technicznego urządzeń, oględzin, pomiarów odbioru robót eksploatacyjnych. Nieruchomością władnącą, na rzecz której wnioskodawca domaga się stwierdzenia zasiedzenia służebności, jest działka położona we W. przy ul. S., oznaczona numerem 1199, posiadająca księgę wieczystą KW nr [...]. Nieruchomość ta pozostaje w użytkowaniu wieczystym wnioskodawcy. Znajduje się na niej główny punkt zasilający - GPZ W., powiązany organizacyjnie i technicznie z rzeczoną linią. Jest tam też zlokalizowana rozdzielnia 110 kv, rozdzielnia 15 kv oraz wyjścia linii średniego napięcia 15 kv. Działka ta od dnia 28 kwietnia 1972 r. była w zarządzie wnioskodawcy, który na podstawie deklaratywnej decyzji Wojewody C. z dnia 28 maja 1992 r. nabył z mocy prawa jej użytkowanie wieczyste.

Sąd Rejonowy uznał, że wnioskodawca spełnił określone w art. 292 k.c. przesłanki konieczne do nabycia w drodze zasiedzenia służebności gruntowej. Wskazał, że wnioskodawca korzystał z działki nr 43/2 w taki sposób, jak to czyni osoba, której przysługuje służebność. Od dnia nabycia zarządu działki władnącej wnioskodawca w sposób ciągły i niezakłócony dokonywał niezbędnych napraw, przeglądów, pomiarów i konserwacji urządzeń energetycznych posadowionych na działce uczestnika. W ocenie Sądu Rejonowego, przy uwzględnieniu art. 176 k.c. i doliczeniu do okresu posiadania służebności przez wnioskodawcę okresu posiadania służebności przez Skarb Państwa, zasadne jest stwierdzenie, że wnioskodawca posiadał rzeczoną służebność gruntową przez okres wymagany do jej zasiedzenia, tj. 30 lat.

Uczestnik Z. Z. w apelacji od postanowienia Sądu Rejonowego zarzucił naruszenie art. 233 k.p.c. i art. 285 § 2 k.c.

Sąd Okręgowy w L. postanowieniem z dnia 12 kwietnia 2007 r. oddalił apelację. W uzasadnieniu podkreślił, że niniejsze postępowanie miało za przedmiot stwierdzenie zasiedzenia, a nie ustanowienie służebności gruntowej. Następnie wyjaśnił różnicę pomiędzy tymi postępowaniami. Zdaniem Sadu Okręgowego, nie można uznać za trafną argumentacji skarżącego, iż w niniejszej sprawie Sąd Rejonowy miał możliwość rozważenia innego przebiegu rzeczonyj linii średniego napięcia i innego usytuowania dwóch słupów przelotowych, np. wzdłuż drogi publicznej. W ocenie Sądu Okręgowego, polemika skarżącego ze stwierdzeniem Sądu Rejonowego, iż rzeczona służebność zwiększa użyteczność nieruchomości władnącej, a tym samym został spełniony cel założony w przepisie art. 285 § 2 k.c., jest pozbawiona racji. Odnośnie zarzutu naruszenia art. 233 k.p.c. Sąd Okręgowy powołał się na wyroki Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2001 r., II CKN 588/99 (niepubl.) i z dnia 23 stycznia 2001 r., IV CKN 970/00 (niepubl.).

Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego, wnosząc o uchylenie kwestionowanego postanowienia i oddalenie wniosku Korporacji Energetycznej S.A. w Z. W skardze zarzucił naruszenie art. 172 w związku z art. 292 k.c., art. 177 k.c. w związku z art. 10 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 55,

poz. 321), art. 176 k.c. oraz art. 64 ust. 3 Konstytucji RP.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna, zawierająca wyłącznie zarzuty naruszenia prawa materialnego, jest oczywiście uzasadniona.

Sądy pierwszej i drugiej instancji pominęły okoliczność, że rodzice uczestnika postępowania K. i J. Z. przekazali gospodarstwo rolne wraz z działką nr 43/2 na rzecz Skarbu Państwa w zamian za rentę. Uczestnik postępowania Z. Z. nabył na własność rzeczoną działkę na podstawie umowy sprzedaży zawartej dnia 20 sierpnia 1999 r. Właścicielami tej działki byli więc początkowo rodzice uczestnika, później Skarb Państwa, a uczestnik dopiero od dnia 20 sierpnia 1999 r.

Zgodnie z art. 292 k.c., służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie tylko w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia, a przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie stosuje się odpowiednio. Według więc odpowiednio stosowanego art. 172 k.c. wnioskodawca mógł nabyć przez zasiedzenie w złej wierze (co jest okolicznością bezsporną) służebność gruntową. Nie budzi wątpliwości okoliczność, że termin zasiedzenia rozpoczął bieg w dniu 28 kwietnia 1972 r. Jest to termin 30 lat, który, zgodnie z art. 1 pkt 32 lit. b ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 55, poz. 321), zastąpił wcześniejszy termin 20 lat. Termin ten jednak, jak trafnie podkreślono w skardze kasacyjnej, został przerwany z chwilą przekazania przez rodziców uczestnika postępowania gospodarstwa rolnego, obejmującego również rzeczoną działkę, na rzecz Skarbu Państwa za rentę. Zgodnie bowiem z ówczynie obowiązującym art. 177 k.c., przepisy o nabyciu własności (a odpowiednio również o nabyciu służebności gruntowej) przez zasiedzenie nie miały zastosowania, jeżeli nieruchomość była przedmiotem własności państwowej. Przepis ten został uchylony przez art. 1 pkt 34 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. Według art. 10 tej ustawy, jeżeli przed dniem jej wejścia w życie istniał stan, który według przepisów dotychczasowych wyłączał zasiedzenie nieruchomości, a według przepisów obowiązujących po wejściu w życie tej ustawy prowadzi do zasiedzenia, zasiedzenie biegnie od dnia wejścia jej w życie, jednakże termin ten ulega skróceniu o czas, w którym powyższy stan istniał przed wejściem w życie ustawy, lecz nie więcej niż o połowę. W uchwale składu siedmiu sędziów

z dnia 31 stycznia 2002 r., III CZP 72/2001 (OSNC 2002, nr 9, poz. 107) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że okresu posiadania przed wejściem w życie przepisów wyłączających zasiedzenie nieruchomości państwowych nie dolicza się do okresu, o który skraca się termin zasiedzenia nieruchomości państwowej, ani nie uwzględnia przy ustalaniu czasu posiadania niezbędnego do zasiedzenia takiej nieruchomości.

Należy zatem uznać, że trafnie zostały podniesione w skardze kasacyjnej zarzuty naruszenia art. 172 w związku z art. 292 k.c. oraz art. 177 k.c. w związku z art. 10 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r., a także – w konsekwencji – naruszenia art. 64 ust. 3 Konstytucji RP przez niedopuszczalne ograniczenie prawa własności.

Trafnie też Rzecznik Praw Obywatelskich zarzucił naruszenie art. 176 k.c. Należy w związku z tym podkreślić, że Sąd Najwyższy stwierdził w uchwale z dnia 22 października 1968 r., III CZP 98/68 (OSNCP 1969, nr 11, pos. 188), iż służebność gruntowa może być ustanowiona nie tylko przez właściciela, ale również przez użytkownika wieczystego gruntu. Konsekwentnie więc trzeba przyjąć, że służebność gruntowa może być ustanowiona na rzecz zarówno właściciela, jak i użytkownika wieczystego nieruchomości władnącej. W okolicznościach niniejszej sprawy wnioskodawca nabył użytkowanie wieczyste nieruchomości władnącej *ex lege* z dniem 5 grudnia 1990 r., a wcześniej nieruchomość ta pozostawała w jego zarządzie. Nie byłoby zatem przeszkód do tego, aby wnioskodawca mógł zaliczyć okres korzystania z trwałego i widocznego urządzenia przez Skarb Państwa w czasie, gdy był tylko zarządcą nieruchomości. Takie zaliczenie prowadziłoby jednak do swoistej konfuzji, skoro w pewnym okresie Skarb Państwa był w okolicznościach niniejszej sprawy właścicielem zarówno nieruchomości władnącej, jak i obciążonej.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁶ k.p.c. orzekł jak w sentencji.